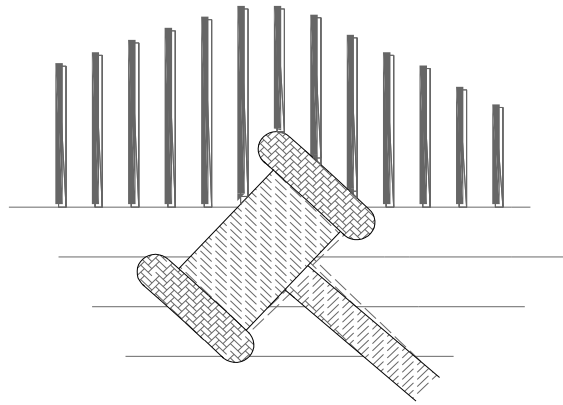

Häststallinredning och djurskyddslagstiftningen

*Horse stable equipment and
the law of prevention of cruelty to animals*

Marléne Martinsson

Sveriges Lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Etologi och Djurskyddsprogrammet

Skara 2009

Studentarbete 275

*Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health
Ethology and Animal Welfare programme*

Student report 275

ISSN 1652-280X

Häststallinredning och djurskyddslagstiftningen

*Horse stable equipment and
the law of prevention of cruelty to animals*

Marléne Martinsson

Examensarbete, 15 hp, Etologi och Djurskyddsprogrammet

Handledare: Maria Andersson

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	4
SUMMARY	5
INLEDNING	6
BAKGRUND	6
SYFTE.....	6
<i>Frågeställningar</i>	6
<i>Förväntade resultat</i>	7
LITTERATURSTUDIE.....	7
<i>Hästens historia</i>	7
<i>Beteendeproblem</i>	7
<i>Flockdjur - även i stallet</i>	9
MATERIAL OCH METOD	11
STUDIEDESIGN.....	11
DATABEARBETNING	11
RESULTAT	13
GRANSKNING AV FÖRETAGENS HEMSIDOR.....	13
<i>Företag A</i>	13
<i>Företag B</i>	13
<i>Företag C</i>	14
<i>Företag D</i>	15
<i>Företag E</i>	15
SAMMANFATTNING AV GRANSKNINGEN	16
DISKUSSION	20
NATURLIGT BETEENDE	20
BETEENDEPROBLEM	20
FÖRETAGEN BESTÄMMER	21
DJURSKYDDSLAGSTIFTNINGEN	21
HEMSIDAN – ETT VIKTIGT VERKTYG	22
NÅGRA SISTA VÄLVALDA ORD.....	22
SLUTSATS	23
TILLKÄNNAGIVANDE	24
REFERENSER	25

Sammanfattning

Denna studie beskriver och granskar häststallinredning utifrån ett antal företag som både bygger och säljer inredning. I studien jämfördes företagens olika inredningar med de föreskrifter som finns inom djurskyddslagstiftningen. Syftet med studien var att försöka ta reda på om företagens stallinredningar var godkända enligt de föreskrifter som finns inom området. Studien inriktades på fem slumpmässigt utvalda företag.

I studien framkom det att tre av de fem granskade företagen hänvisade på ett eller annat sätt till djurskyddslagstiftningen via sin hemsida, men inget av dessa tre företag hänvisade till nu gällande djurskyddslagstiftning. Enbart tre av de fem företagen lämnade ut information om deras boxmått på hemsidan, men enbart två av dem byggde boxar som var tillräckligt stora enligt djurskyddslagstiftningen. Två av de fem företagen nämnde att de försökt eliminera skaderisken för hästen när de planerat och byggt stallinredningen. Inget av de fem granskade företagen hade olika mått på galler till olika stora hästar. Företagen nämnde heller inte på sin hemsida att olika stora hästar kräver olika stora boxar. Samtliga företag har missat att beskriva hästens naturliga beteende och behov. Resultatet föll sig så att endast två av de fem granskade företagen blev godkända i denna studie.

Slutsatsen blir att företagen som bygger och säljer häststallinredning skulle kunna bli mycket bättre på att ge ut information om bland annat boxmått på hemsidan. De borde förklara för kunden att det finns olika krav på mått beroende på vilken storlek på häst som ska inhysas. De skulle kunna informera sina kunder om nu gällande djurskyddslagstiftning, istället för att förvirra kunderna med gammal sådan. I en del fall skulle företagen själva behöva läsa igenom vad som står i dessa föreskrifter.

Summary

This study describes and reviews horse stable equipment from companies who builds and sells the equipment. In the study the companies various equipment was compared with regulations in the law of prevention of cruelty to animals. The purpose with this study was to find out if the companies stable equipment are approved according to the regulations within this area. The study used at five randomly picked companies.

This study showed that three of the five examined companies refered, in one way or another, to the law of prevention of cruelty to animals on their website. Unfortunately not any of the companies referred to todays existing law of prevention of cruelty to animals. Only three of the five companies distributed information about their sizes of boxes, but only two of those builds boxes who are big enough according to the law of prevention of cruelty to animals. Two of the five companies mentioned that they have tried to eliminate the risk of injury to the horse when they designed och built the stable equipment. None of the five examined companies had various dimensions of the bars to the different sizes of horses. The companies also did not write on their website that various sizes of horses need various sizes of boxes. All of the companies neglected to describe the horse's natural behaviour and needs. The result turned out to be that only two of the five examined companies were approved in this study.

The conclusion of the study is that the companies who builds and sells horse stable equipment should become a lot better on providing information about for example their sizes of boxes on their website. They should explain to the customer that there are rules about the dimensions dependent on which size of the horse is going to live there. They could inform their customers about todays existing law of prevention of cruelty to animals, instead of confusing the customers with old laws. In some of the cases the companies themselves should read what it says in these directions.

Inledning

Bakgrund

Idag skaffar fler och fler människor hästar och detta innebär att det byggs fler och fler häststall, vilket leder till att efterfrågan på stallinredning ökar. Samtidigt som efterfrågan ökar så ökar också kraven på företagen som bygger och säljer häststallinredning.

I dagens samhälle lägger folk ofta större vikt vid utseende än vid funktion, allt ska vara stilrent och snyggt. Detta önskemål syns på dagens häststallinredning, då man bland annat kan hitta guldknappar och annan utsmyckning i häststallarna. Lyckas företagen kombinera detta önskemål om snyggt utförande med de föreskrifter som finns i djurskyddslagstiftningen?

Syfte

Syftet med den här studien var att granska häststallinredning från några företag som bygger och säljer sådan inredning. Granskningen skulle ske utifrån djurskyddslagstiftningen för att se om företagens häststallinredningar var godkända enligt dessa föreskrifter. Studien inriktades på fem slumpmässigt utvalda företag.

Frågeställningar

- Ger företaget kunden information angående djurskyddslagstiftningen?
 - Är informationen relevant?
- Uppfyller företagens utbud av stallinredning kraven i djurskyddslagstiftningen?
 - Ger företaget någon information om storleken på sina boxar?
 - Byggs boxarna efter minimimåtten?
 - Nämner företagen hur de försöker att eliminera skaderisken för hästarna?
 - Säljes galler i storlek efter vilken häst som ska befinna sig i boxen?
 - Vilket material används i boxväggarna?
 - Står det vilken storlek på häst som boxen är avsedd för?
 - Står det något om hästens naturliga beteende?

Förväntade resultat

Denna studie förväntas visa att den stallinredning som säljs på marknaden idag, inte alltid uppfyller kraven i djurskyddslagstiftningen. Denna teori baseras på att djurskyddslagstiftningen är relativt ny och att den även inom andra områden inte helt fått genomslagskraft.

Litteraturstudie

Hästens historia

Hästens historia började för cirka 60 miljoner år sedan, men sitt nuvarande utseende fick den för cirka 2 miljoner år sedan (Ventorp & Michanek, 2001). Dock är det enbart i 6 000 år som människan använt hästen som riddjur (Henderson, 2007). Under denna domesticering har hästens beteende inte förändrats speciellt mycket, vildhästens beteende finns kvar (Ninomiya et al., 2006a). Det har troligtvis inte funnits någon selektion mot en häst som inte längre har behov av att få uträtta sina naturliga beteenden (Henderson, 2007).

Beteendeproblem

Under flera årmiljoner har hästens fysiska och psykiska kroppsfunktioner utvecklats för att fungera optimalt för ett djur som vandrar över slätterna i flock och enbart äter näringsfattigt gräs (Ventorp & Michanek, 2001). Hästar är skapade till att gå och beta under mer än halva dygnet (Ninomiya et al., 2006a; Henderson, 2007; Visser et al., 2008). När vi sedan i dagens hästhållning tar in dessa djur i stallet så skiljer vi dem från flocken samtidigt som vi utfodrar dem med koncentrerade foderstater. Det finns flera studier som visar att detta leder till flera olika beteendeproblem (McAfee et al., 2002; Waters et al., 2002; Clegg et al., 2007). Enligt Nicol et al. (2005) är hästar som utfodras med fett och fibrer mycket lättare att handskas med, lugnare och mindre stressade än hästar som utfodras med stärkelse och socker. En foderstat som är rik på fett och fibrer efterliknar dessutom hästens naturliga föda mycket bättre än en foderstat med socker och stärkelse (Hoffman et al., 2003).

De flesta beteendeproblem är så kallade stereotyper, vilket innebär ett beteendemönster som är upprepande, enformigt och utan något tydligt mål eller funktion (Waters et al., 2002; Ninomiya et al., 2006b). Ninomiya et al. (2006b) skriver i sin studie att stereotyper utvecklas för att ersätta något viktigt som saknas i hästens miljö och omgivning. I många

fall kan det vara hästens sätt att hantera oundviklig stress eller rädsla (Waters et al., 2002; Ninomiya et al., 2006b). Stereotypier till exempel vävning är ett tecken på dålig djurvälstånd (Mills & Davenport, 2002; Waters et al., 2002).

De beteendeproblem som dagens hästhållning framkallar anses enligt både Ventorp och Michanek (2001) samt Ninomiya et al. (2006b) vara en följd av frustration. Författarna menar att exempelvis kan vävning och boxvandring uppkomma på grund av frustration över att inte få röra på sig tillräckligt. Det kan också bero på frustration över att inte få ha kontakt med någon artfränd (McAfee et al., 2002). Krubbitning kan uppkomma på grund av frustration över att tiden att få gå och beta är för kort (Ventorp & Michanek, 2001). I en studie av Clegg et al. (2007) framkom det att krubbitning även kan hänga samman med problem med matsmältningen. Alla typer av stereotypier kan ha hängt med sedan hästen var föl, det visar en studie av Waters et al. (2002). Enligt denna studie är avvänjningstekniken oerhört viktig för att fölet inte ska börja utveckla stereotypier. En studie av Parker et al. (2008) visar att riskerna för utveckling av stereotypier ökar om fölen utfodras med ett energirikt foder. Ninomiya et al. (2006b) visar i sin studie att hästar som väver ibland även visar sin frustration genom att rota runt i strömaterialet onaturligt mycket, oftast strax efter att de ätit upp sin ranson. Detta menar författarna beror på att hästen fått äta under en alldeles för kort tid och att de då försöker gottgöra detta genom att gå och böka runt i bäddmaterialet. I samma studie påpekas också att en och samma häst kan utföra olika stereotypier som alla beror på samma sak, exempelvis kan samma häst utföra både krubbitning och vävning och orsaken till båda stereotypierna kan vara för kort ättid. Ett försök gjordes av Nagy et al. (2007) att ta reda på hur hästar påverkas av att grannhästen utför stereotypier, men studien kom tyvärr inte fram till något om det. Istället framkom det i studien att man inte ska isolera en häst med stereotypier eftersom isolationen ökar stressen vilken i sin tur ökar stereotypierna. I studien av Ninomiya et al. (2006b) framkom det även att stallets uppbyggnad kan påverka graden av vävning hos hästarna. Studien visar att hästar som står i ett stall med två boxrader, där hästarna står så att säga ansikte mot ansikte, väver mer än hästar som står i ett stall med enbart en boxrad. Samtidigt visar en studie av Clegg et al. (2007) att hästar inte lär sig stereotypa beteenden genom att härma varandra. I studien av Ninomiya et al. (2006b) kom man fram till att vävning hos hästar påverkas speciellt av tre saker, nämligen ras, stalldesign och fodermängd/fodertyp.

Ventorp och Michanek (2001) nämner att det inte är alla hästar som visar sin frustration lika tydligt, utan även lugna och tillsynes välanpassade hästar kan lida av att exempelvis isoleras från flocken. Enligt Visser et al. (2008) är gruppållning ett mycket bättre alternativ än individuellållning eftersom hästarna blir lugnare och äter under en längre tid. Studien av Visser et al. (2008) visar att hästar i gruppbox växer fortare och blir tyngre. I samma studie hade 67 % av de föl som hållits i individuella boxar utvecklat någon form av stereotyp beteende inom de första tolv veckorna. Resultaten av studien blev att gruppållning minskar risken för stereotypa beteenden. Ett annat sätt att minska risken för utveckling av beteendestörningar är att ha öppna dörrar och flera fönster i stallet (Cooper et al., 2000). I studier av bland annat Mills & Davenport (2002) och McAfee et al. (2002) framkom det att en spegel på någon av väggarna i boxen minskar tiden som hästen står och väver. Författarna menar att det beror på att hästen känner sig mindre ensam då den kan se sin egen spegelbild. Spegel kan även användas i hästtransporter, naturligtvis vore det bästa att transportera hästar två och två men om detta inte är möjligt så hjälper en spegel till att hålla hästen lugn under transporten (Kay & Hall, 2008). I studien av Mills och Davenport (2002) framkom det även att en så enkel sak som att ge höet i nät istället för rakt ner på marken hjälper till att förhindra att stereotypa beteende uppstår. Detta beror enligt författarna på att hästen får anstränga sig mer för att få tag på höstråna och att det tar längre tid för hästen att äta. Ventorp och Michanek (2001) är väldigt noga med att poängtera att det inte är hästen det är fel på när beteendestörningar uppstår, det är i omgivningens miljö och i skötseln som felet ligger. Även Knubben et al. (2008) menar att det är i omgivningens miljö och i skötseln som felet ligger, fast den studien är mer inriktad på hästar som sparkar och biter varandra.

Flockdjur - även i stallet

I Ventorps och Michaneks bok (2001) kan man även läsa att hästar är, som nämnts tidigare, flockdjur och har ett mycket stort behov av att hålla sig till sin flock. Författarna skriver vidare att om en häst separeras från sin flock utsätts den för väldigt kraftig stress. Trots detta lever många av dagens hästar i total isolering från artfränder (Henderson, 2007). Lansade et al. (2007) visar i sin studie att yngre hästar gnäggat mycket när de kommer bort från sin flock medan äldre hästar inte visar sin frustration lika tydligt.

I en grupp med hästar finns alltid en viss rangordning, det vill säga att det alltid finns någon häst som är dominant över de andra hästarna (Ingólfssdóttir & Sigurjónsdóttir, 2008). Enligt samma författare är denna rangordning till för att minska konflikterna inom gruppen. Rangordningen märks speciellt vid utfodringstillfällena genom att en lägre stående häst inte äter där en mer dominant häst just ätit (Krüger & Flauger, 2008). Enligt Clarke et al. (1996) kan detta även bero på att hästar ute i det fria undviker att beta där andra hästar just betat, på grund av föroreningarna som dessa lämnat efter sig. En studie av Krueger och Heinze (2007) visar att hästar kan skilja mellan hästar som de känner och hästar som är främmande för dem. Samma studie visar också att hästar kan utläsa sin egen plats i rangordningen genom att titta på andra hästars interaktioner.

Enligt Henderson (2007) behövs bara minimala förändringar i hur vi idag hanterar våra hästar för att vi ska kunna få dem att må bättre. Förändringar som ändå gör det möjligt för utövare att leva upp till alla de krav som sporthästindustrin ställer på dem (Henderson, 2007). Exempelvis visar en studie av Meisfjord Jørgensen och Bøe (2006) att en så enkel sak som att ge hästarna någon form av utevistelse varje dag ger lugnare hästar inne i stallet.

Material och metod

Studiedesign

I denna kvalitativa studie har fem stycken olika företag som säljer häststallinredning granskats utifrån Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:6) om hästhållning, saknr L101. Företagen valdes ut slumpmässigt genom en sida på internet som gjort en sammanställd lista över företag som bygger och säljer häststallinredning. Kriterierna för att få komma med i undersökningen var för det första att företagen sålde lösa boxinredningar, så att man inte var tvungen att köpa hela stallbyggnaden av företaget, samt att det skulle finnas tillgång till en hel del information på hemsidan. Till en början valdes fem företag ut som verkade bra men under arbetets gång framkom det att det lyckats komma med två företag som inte fullbordade kriterierna. En ny sökning på internet fick göras och då hittades två stycken andra företag som stämde bättre in på kriterierna. De fem utvalda företagen namngavs A till E för att inte utge företagsnamnen. Företagen granskades utifrån den information som fanns utlagd på deras hemsidor. Ett antal förutbestämda punkter utgav stommen för granskningen. Själva studien, det vill säga granskningen av hemsidorna, utfördes under den 18-22 april 2009.

Databearbetning

Alla frågeställningarna sammanställdes i en tabell, se nedan, för att lättare få en överblick.

Tabell 1. Sammanställningsmall

Faktor:	Företag A	Företag B	Företag C	Företag D	Företag E
Information - djurskyddslagstiftningen					
Relevant information					
Information om boxmått					
Byggs boxarna efter minimimått					
Skaderisk					
Galler efter storlek på häst					
Storlek på box efter storlek på häst					
Hästens naturliga beteende					
Företagen - godkända					

I tabellen nedan beskrivs vad som krävdes vid respektive frågeställning för att företaget skulle få ett ja. Om dessa kriterier inte uppfylldes fick företaget ett nej på den punkten.

Tabell 2. Beskrivning av kriterier

Faktor:	För att få ett ja krävs:
Information - djurskyddslagstiftning	Någon form av hänvisning till lagstiftning, hänvisning till Djurskyddsmyndigheten godkänns inte eftersom den inte längre existerar. Hänvisning till Jordbruksverket godkänns inte eftersom det är svårt att som privatperson hitta rätt lagstiftning på deras hemsida.
Relevant information	Att hänvisningen leder kunden till den djurskyddslagstiftning som gäller idag.
Information om boxmått	Att företaget skrivit ut måtten på åtminstone sina standardboxar.
Byggs inredning efter minimimått	Att företaget tydligt skrivit ut mått på sina boxar och att dessa mått inte understiger minimimåtten i L101.
Skaderisk	Att företaget skrivit ut på hemsidan att de verkligen tänkt på att eliminera riskerna för hästen.
Galler efter storlek på häst	Att företaget skrivit ut på hemsidan att de utformar galler efter storlek på hästen som ska befinna sig invid gallret.
Storlek på box och storlek på häst	Att företaget skrivit ut på hemsidan att de bygger boxen efter storleken på hästen som ska infinna sig i den.
Hästens naturliga beteende	Att företaget har nämnt något om vad hästen har för behov, exempelvis att beta större delen av dygnet eller att de är flockdjur m.m.
Företagen - godkända	Att de skrivit ut måtten på sina boxar och att boxmåtten inte understiger minimimåtten i L101.

Resultat

Granskning av företagens hemsidor

Företagen granskades utifrån ett antal förutbestämda punkter. Här nedan följer en beskrivning av vad som hittades på företagens hemsidor och en sammanfattning av dessa resultat.

Företag A

Under granskningen av hemsidan tillhörande företag A framkom det att företaget marknadsförde sig med orden säker, stabil och genomtänkt. De skriver att deras inredningar följer Jordbruksverkets föreskrifter och Svenska Ridsportsförbundets anvisningar.

De skriver på hemsidan att deras boxar är designade för både djur och skötare. De skriver klart och tydligt att användaren av deras stallinredning kan lita på att stallinredningen är rätt dimensionerad. De skriver också att säkerheten är viktig för dem och att det är därför som de använder sig av stående galler av fyrkantrör eftersom det ger bästa möjliga styrka.. De skriver också att alla deras galler följer reglerna för max- och minimimått mellan rören, men några sådana regler finns tyvärr inte längre. De skriver också att de tillverkar boxarna så att inredningen är fri från vassa kanter som hästen kan göra sig illa på.

På företagets hemsida finns flera påståenden om materialet i inredningen, bland annat ett där de påstår att om man använder sig av plast som material i boxväggarna istället för de mer traditionella materialen som furu, gran, lärk eller ek så elimineras krubbitning. De påstår även att plasten ger lägre ljudnivå, bättre hygien och lugnare djur. Dessutom blir hela boxarna underhållsfria under flera generationer om man använder sig av plasten.

Företag A:s hemsidan är rörligt uppbyggd, dessutom finns det flertalet stavfel och samma stavfel upprepas gång på gång. Det finns även en hel del särskrivningar och fel angående punkter och kommatecken.

Företag B

Under granskningen av hemsidan tillhörande företag B, så framkom det att företaget utvecklar och marknadsför produkter för modern hästhållning. De skriver att de är måna

om hästens naturliga beteende och beskriver att även själva hästhållningen behöver förändras och moderniseras för att hästarna ska få större möjlighet att bete sig naturligt.

De skriver att deras boxar har lägre fyllning i fronten än i mellanväggarna, vilket innebär att gallret börjar längre ner i fronten, detta påstår de sig ha för att det förbättrar möjligheten att titta in till hästen.

Företaget har gjort fina och lättlästa broschyrer om sina produkter som man med enkla små klickningar får upp på skärmen. På så sätt slipper man sitta och vänta i flera dagar på att broschyrerna som man beställt ska komma hem i brevlådan. De har skrivit i en av sina broschyrer att boxarna följer svenska djurskyddsbestämmelser och att de rekommenderar att man följer djurskyddslagens måttbestämmelser när man planerar sitt stall och boxarna. Tyvärr hänvisar de sina kunder till Djurskyddsmyndigheten, vilken ju inte längre existerar. Då kan man ju börja undra vilken årgång det är på de djurskyddsbestämmelser som de lovar att de bygger enligt.

Överlag ser företag B:s hemsida bra ut, man hittar lätt och allt har sin speciella plats. Man får en känsla av att vara välkommen.

Företag C

Företags C har en hemsida som startar upp med ett fint bildspel där företaget presenteras och de passar på att göra en hel del bra reklam för sig själva. De berättar för den blivande kunden att deras stall är utvecklat för hästarna, framtaget av ingenjörer och förädlad av deras tidigare kunder. De talar om att de satsar på långsiktighet och kvalitet. Med över 30 000 levererade boxar påstår de sig kunna garantera dig som blivande kund bra produkter.

När det gäller djurskyddslagstiftningen så är företag C inte tillräckligt uppdaterade. De har lagt in en länk till en broschyr från Jordbruksverket, tyvärr är broschyren från år 2003. Mycket har hänt angående djurskyddslagstiftningen sedan dess. I broschyren står det bland annat att kommunerna har hand om de delar av djurskyddet som idag ligger på Länsstyrelserna.

Överlag är hemsidan fin och man får förtroende för företaget, mycket på grund av deras sätt att marknadsföra sig själva och sina produkter.

Företag D

Företag D marknadsför sig med orden säker, flexibel och enkel. De påstår även att deras box är hästens favoritbox. På hemsidan står det att deras boxar är konstruerade enligt Jordbruksverkets anvisningar, men klickar man vidare för att läsa närmre vilka regler som gäller så får man upp en broschyr som visar sig vara djurskyddsmyndighetens djurskyddsinformation från år 2004. Denna informationsfolder innehar samma problem som ovanstående folder från år 2003, bland annat att vissa lagparagrafer är förlegade medan en hel del andra saknas.

På sin hemsida påstår företag D att hästar som är ute och i rörelse hela dagarna inte har samma behov av att stå i box över natten som till exempel en tävlingshäst som tillbringar många timmar i boxen, och att man därför kan bygga spiltor till dessa hästar istället. De skriver att många som bygger nytt stall idag, inte bara större ridanläggningar utan även mindre privatstall, väljer att bygga stall med ett antal spiltor.

Hemsidan tillhörande företag D känns rörig och innehåller ett flertal stavfel vilket gör att man tappar förtroendet. Exempelvis borde de inte längre hänvisa till Djurskyddsmyndigheten eftersom den, som nämnts ovan, inte längre existerar. Det är bara förvirrande för kunderna att ha kvar sådant på hemsidan.

Företag E

Företag E är ett multinationellt företag, vilket man märker direkt när man öppnar upp deras hemsida. På första sidan kan man välja att gå vidare på amerikanska, engelska, tyska eller svenska. De har delat upp sina boxar i tre olika kategorier nämligen clever, standard och premium. I den sistnämnda kategorin har företaget samlat alla sina boxvarianter med guldknoppar och diverse annan utsmyckning. I denna kategori finns även en boxfront som är helt utan galler.

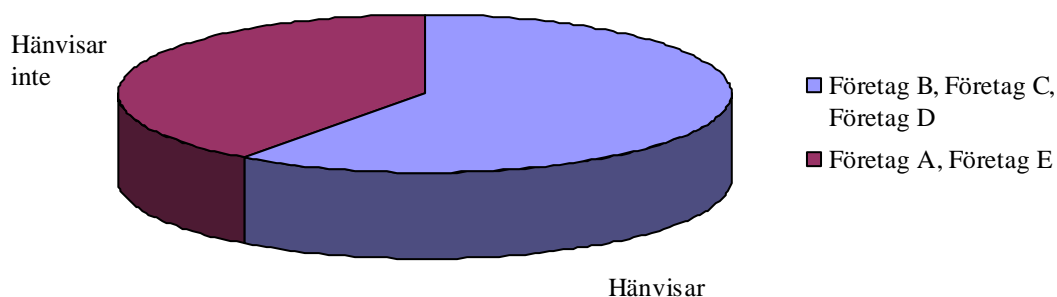
Hemsidan är uppstrukturerad och känns genomarbetad, för att inte säga proffsig. Det finns inga stavfel eller andra misstag men inte heller någon hänvisning till lagstiftning. Det kan vara svårt att hänvisa till lagstiftning när man är ett multinationellt företag eftersom de då skulle behöva hänvisa till flera olika länders lagstiftning och hela tiden hålla hänvisningarna uppdaterade.

Sammanfattning av granskningen

Tabell 3. Resultat av frågeställningarna

Faktor:	Företag A	Företag B	Företag C	Företag D	Företag E
Information - djurskyddslagstiftning	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Relevant information	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Information om boxmått	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Byggs boxarna efter minimimått	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Skaderisk	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej
Galler efter storlek på häst	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Storlek på box & storlek på häst	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Hästens naturliga beteende	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Företagen - godkända	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja

Som man kan utläsa ur tabellen ovan så hänvisade tre utav fem företag på ett eller annat sätt till djurskyddslagstiftning, men tyvärr hänvisade alla dessa tre företag till förlegad lagstiftning. Företag B hänvisade till Djurskyddmyndigheten som inte längre existerar, företag C hänvisade till djurskyddslagstiftning från år 2003 och företag D hänvisade till djurskyddslagstiftning från år 2004. Företag E nämnde inte någonting alls om djurskyddslagstiftning och företag A skrev enbart att deras inredning är byggd efter Jordbruksverkets föreskrifter. I figur 1 visas en sammanställning av andelen företag som hänvisade lagstiftning och andelen som inte hänvisade.

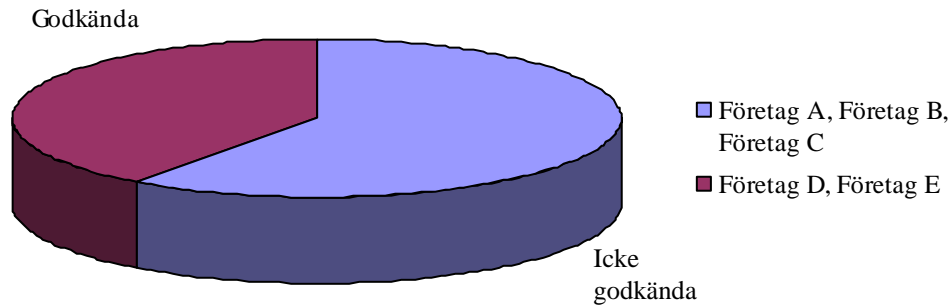
Figur 1. Hänvisning till lagstiftning på hemsidorna hos fem företag som säljer häststallinredning i Sverige.

Tre av de fem företagen lämnade ut information om deras boxmått på hemsidan, det var företag B, företag D och företag E. Men företag B fick ett nej på frågeställning angående minimimåtteten eftersom boxarean med deras minsta front och minsta mellanvägg uppgår till enbart 5,05 kvm, vilket innebär att det är godkänt för hästar under 1,08 meter i mankhöjd enligt L 101. Det står inget på hemsidan om att dessa mindre väggar enbart är till för mindre hästar, som kund kan man alltså bli lurad till att tro att det är godkänt för alla hästar. Företag D och företag E fick däremot ett ja på frågeställningen angående minimimåtteten eftersom deras minsta väggar gav en boxarea på 9 kvm, vilket är detsamma som minimimåttet i L 101 för stor häst upp till 1,70 meter i mankhöjd.

Enbart företag A och företag D fick ett ja på frågeställningen angående skaderisk eftersom de var de enda företagen som nämnde att de tänkt på att försöka eliminera skaderisken för hästen när de planerat och byggt stallinredningen. Alla fem företagen fick ett nej på frågeställningen om galler efter storlek på häst eftersom inget av företagen nämnde något om att de hade olika bredd på galler för olika stora hästar. Även på frågeställningen om storlek på box och storlek på häst fick samtliga företag ett nej eftersom inte heller här nämnde något av företagen att de hade olika storlekar på boxarna för olika stora hästar.

Det visade sig också att inget av företagen skrivit ut något om hästens behov och naturliga beteende på sina respektive hemsidor. Företag B har dock skrivit att de är måna om hästens naturliga beteende och att de tycker att själva hästhållningen behöver förändras och moderniseras för att hästarna ska få en större möjlighet att bete sig naturligt. Men de har inte skrivit ut vad hästens naturliga beteende innebär eller vad de själva gör för speciellt med deras stallinredning för att hästen ska kunna bete sig mer naturligt. Därför fick samtliga företag ett nej på denna frågeställning.

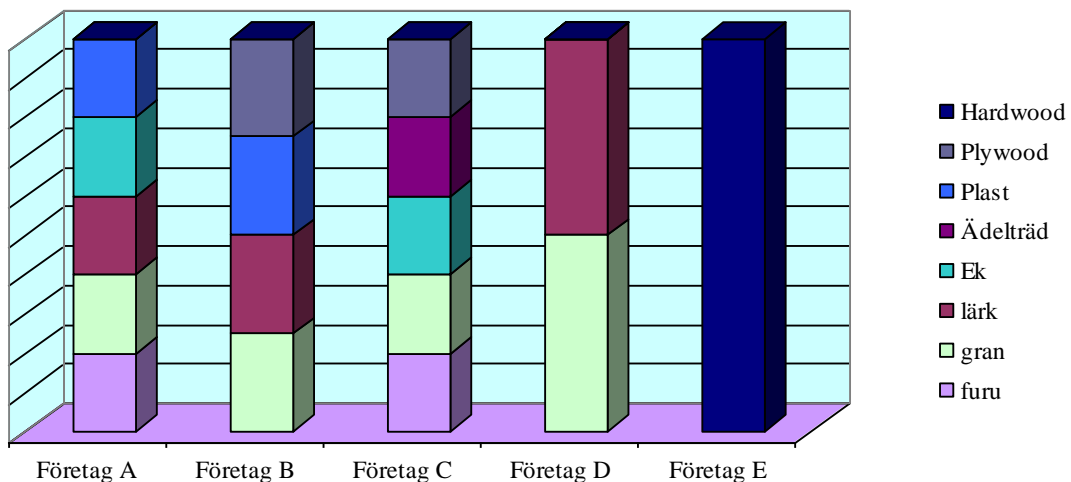
Enbart två av de fem företagen fick godkänt av mig. Jag godkände företag D, och företag E medan företag A, företag B och företag C fick underkänt. Företag D och företag E fick godkänt tack vare att de skrivit ut sina boxmått och att dessa mått inte understeg minimimåtteten i L101. Företag B fick underkänt på grund av att de inte skrivit ut att deras minsta box på ca 5,05 kvm enbart är till för mindre hästar under 1,08 meter i mankhöjd. Företag A och företag C fick underkänt för att de inte skrivit ut några mått alls på sina boxar. I figur 2 ges en överskådlig bild på andelen godkända och icke godkända företag.

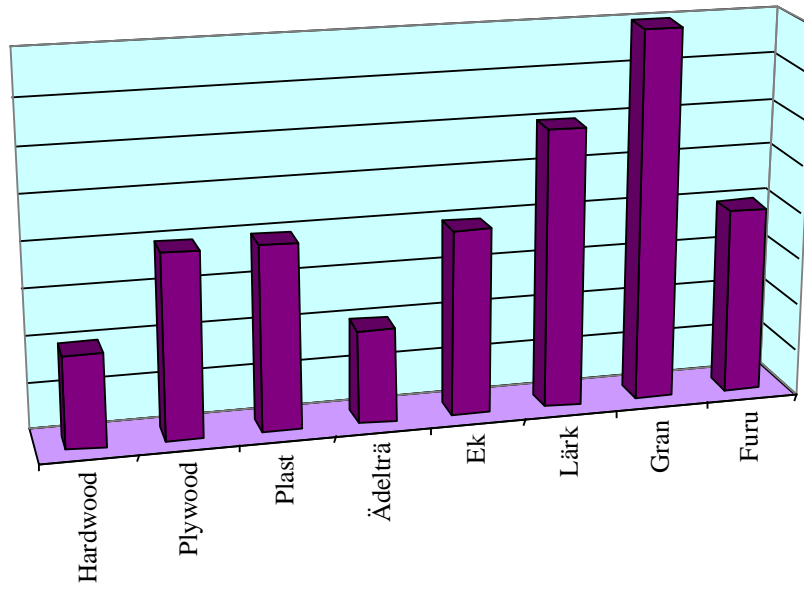
Figur 2. Bedömning av hemsidor tillhörande fem företag som säljer häststallinredning i Sverige.

Utöver svaren till mina frågeställningar så hittade jag några påståenden på några av företagens hemsidor som kan diskuteras. Bland annat fann jag att företag A påstod att om man bygger sina boxar med plast som fyllning i boxväggarna så elimineras krubbitning. Medan företag D påstod att hästar som är ute och i rörelse hela dagarna inte har behov av att stå i box över natten och därför kan stå i spiltor istället.

Samtliga företag skrev ut vilka olika material de hade som man kunde välja på till boxväggarna. Företag A hade materialen furu, gran, lärk, ek och plast, företag B hade gran, lärk, plast och björkplywood, företag C hade furu, gran, ek, ädelträ, finsk combi plywood, företag D hade gran, lärk och plast medan företag E enbart hade hardwood. I figur 3 kan man få en översiktlig bild över hur de olika materialen var fördelade på företagen. Man kan exempelvis se att företag A och C är de företag som ger kunden flest material att välja bland. Som man kan utläsa i figur 4 så var gran det material som flest företag hade med i sitt utbud, därmed inte sagt att gran är det vanligaste materialet i boxväggar.

Figur 3. Vilka olika material till boxväggar som finns i utbudet hos fem företag som säljer häststallinredning i Sverige.

Figur 4. Hur vanligt förekommande olika väggmaterial är hos fem företag som säljer häststallinredning i Sverige.

Diskussion

Denna studie visar att vissa företag som bygger och säljer häststallinredning behöver bli bättre på att informera om och hänvisa till djurskyddslagstiftningen. De borde uppdatera sina hemsidor oftare så att den information de lämnar där är relevant och färsk. De borde ge mer information om vilket utbud de har, exempelvis skriva ut måtten på boxarna. Företagen borde också bli bättre på att ta ansvar när det gäller att tala om för kunden att olika stora hästar kräver olika bredd på galler och olika stora boxar.

Naturligt beteende

Hästar är skapade för att gå och beta näringsfattigt gräs under mer än halva dygnet (Ninomiya et al., 2006a; Henderson, 2007; Visser et al., 2008). Trots det ställer vi in dem i stall och ger dem kraftigt foder serverat i krubbor som sitter fast på väggen en bra bit ovanför marken, istället för att placera fodret nere på den markhöjd som de är byggda för att äta på. Förutom utfodringen så kan man fundera över hur de hästar mår som tvingas leva utan artfränder, eller de som har en artfrände i boxen bredvid men som trots det inte kan få någon fysisk kontakt med denne på grund av alla väggar, galler och staket. Enligt McAfee et al. (2002) så beror stereotypa beteende så som vävning ofta på att hästen känner frustration över att inte kunna få socialkontakt med en artfränd. Hästar borde få lov att vara sociala med varandra, få lov att klia och kela med varandra. Så som dagens hästar behandlas så är det inte konstigt att många utvecklar stereotypier (McAfee et al., 2002; Waters et al., 2002; Clegg et al., 2007; Henderson, 2007). Mycket forskning visar att speglar gör hästar lugnare när de är ensamma, exempelvis i en transport (McAfee et al., 2002; Mills & Davenport, 2002; Kay & Hall, 2008). Detta talar egentligen sitt eget tydliga språk, att hästar inte trivs ensamma utan de vill ha sällskap av en artfränd. Trots all forskning som talar positivt om speglar så hade inget av de undersökta företagen med speglar i sitt utbud.

Beteendeproblem

De hästar som utvecklar stereotypier gör det för att ersätta något viktigt som saknas i miljön eller omgivningen (Ninomiya et al., 2006b). Istället för att lista ut vad det är som är fel eller

saknas, så finns det de hästägare som till exempel tar bort krubban eller sätter på en sele på hästen för att denne inte ska kunna krubbita. Det borde vara en självklarhet att detta inte löser problemet, utan att det istället stressar hästen ännu mer. Stressen i sin tur ökar stereotypierna (Nagy et al., 2007). Företagen som säljer häststallinredning borde utveckla sina boxar med mera, på ett sätt som minskar risken för stereotyper. Samtidigt kan de passa på att informera sina kunder om vilka problem som kan uppkomma om inredningen används på ett sätt som det inte är ämnat för.

Företagen bestämmer

Fabrikanten sätter ramarna när det gäller hur våra boxar ska se ut. Det är helt upp till företagen att bestämma hur våra stall ska se ut. Få stannar upp och undrar varför vi egentligen exempelvis har galler mellan våra hästar. Man bara antar att det är rätt och man antar även att företagets hela utbud följer lagstiftningen.

Om man som nybliven hästägare med lite erfarenhet får kontakt med ett företag som exempelvis företag A i denna studie, så kan man bli lurad att köpa viss inredning. Företag A skriver nämligen bland annat på sin hemsida att om man bygger sina boxar med plastfyllning i väggarna istället för trämaterial så får man inga hästar som krubbiter, plasten eliminerar den risken. Företaget hänvisar inte till någon forskning som kan styrka deras påstående. Nyblivna hästägare med lite erfarenhet vill säkert gärna tro på detta, för det låter bra och man ifrågasätter därför kanske inte heller var företaget har fått faktan ifrån.

Djurskyddslagstiftningen

Det är inte lätt att som privatperson hitta rätt i djungeln av gamla och nya lagparagrafer. En idé vore att de företag som vill lämna ut information om lagen, lämnar ut information som är relevant och uppdaterar den kontinuerligt och rutinmässigt.

Det största misstaget som upptäcktes under denna studie var det där företag D påstår att hästar som är ute hela dagarna inte har behov av att stå i box under natten. De skriver på sin hemsida att det räcker med spiltor åt dessa hästar, därför bör man även bygga spiltor i stallet när man bygger nytt. Detta rimmar inte väl med vad som står i 3 kap. 4 § L101; ”I

nybyggda stallutrymmen avsedda för stadigvarande hästhållning som tas i bruk efter denna författnings ikraftträdande, ska hästar hållas i box eller ligghall.” Eftersom L101 trädde i kraft den 1 augusti 2007 så innebär det att man inte längre får lov att bygga nya stall med spiltor, förutom om spiltorna är ämnade för annat än stadigvarande hästhållning. Exempelvis får man lov att bygga spolspiltor. Företag D har inte hänvisat till någon forskning i sin argumentation.

Ett steg i riktningen framåt när det gäller djurskyddslagstiftningen borde vara att kombinera de befintliga minimimåtten i föreskrifterna med rekommenderade mått. Detta gäller inte enbart hästföreskrifterna utan även alla andra djurarter som djurskyddslagstiftningen täcker. Troligtvis skulle flertalet bygga efter dessa mått istället för minimimåtten om de fick veta att de fanns. Som det ser ut idag så skriver flera häststallinredningsföretag på sina hemsidor att deras boxar och inredningar är byggda efter djurskyddslagstiftningens mått, vilket innebär att de är byggda efter minimimåtten. Tyvärr är det nog så att många inte tänker så mycket på det, utan de är nöjda med att boxmåttan är lagliga. På något sätt måste det komma ut till allmänheten att måtten i djurskyddslagstiftningen är **minimimått** och att man gärna får bygga större.

Hemsidan – ett viktigt verktyg

Under mitt arbete insåg jag hur viktigt det är för ett företag att ha en fin, genomtänkt och uppdaterad hemsida. Ett av de företag som jag granskade hade väldigt många stavfel och allmänt rörigt på hemsidan, personligen skulle jag aldrig köpa något av detta företag eftersom det känns oseriöst. En fin, uppdaterad, strukturerad och genomtänkt hemsida däremot ökar kundens förtroende för företaget, vilket också ökar företagets försäljning.

Några sista välvalda ord

Vi har alltid byggt våra stall efter hur vi vill ha det, efter våra krav och våra önskemål, det vill säga vi har gjort stallen människoanpassade och hästarna har fått anpassa sig till det. När ska vi börja anpassa inhysningssättet till dem som egentligen ska vistas där, det vill säga hästarna? När ska vi börja ta hänsyn till hästens krav, önskemål, egenskaper och naturliga beteende? När ska våra stall bli hästanpassade?

Slutsats

Efter att ha granskat fem olika häststallinredningsföretag är det bara att konstatera att det är lätt att bli lurad som kund. Om ett företag skriver att det är bra att göra så eller så och att alla andra gör det, så litar man som kund på att det är lagligt att göra så. Även om man som kund också har en viss skyldighet att kolla upp vad som står i djurskyddslagstiftningen så kan man inte minnas alla paragrafer och regler.

Ska man bygga ett nytt häststall eller bygga om ett befintligt så rekommenderas utifrån denna studie att man skriver ut djurskyddslagen och L101 så att man kan kolla och jämföra med vad företagen skriver och säger.

Slutsatsen av denna studie blir att man inte alltid kan lita helt blint på att företagen som bygger häststallinredning vet vad djurskyddslagstiftningen säger och att man därför som kund bör dubbelkolla att inredningen följer de regler som finns.

Tillkännagivande

Tack till min handledare Maria Andersson för stöd och uppmuntran under arbetets gång.

Tack till min kursledare Lena Lidfors för de snabba svaren och stödet när det var tungt.

Tack till Birgitta Larsson för hjälpen med hur man refererar till lagar.

Tack till Ann-Louise Assarsson för hjälpen med upplägg och utformning.

Tack till Marie Martinsson för alla tips, för hjälpen med utformning av diagrammen och för kontrollen av den engelska stavningen och grammatiken.

Referenser

- Clarke, J.V., Nicol, C.J., Jones, R. & McGreevy, P.D. (1996) Effects of observational learning on food selection in horses. *Applied Animal Behaviour Science* 50, 177-184.
- Clegg, H.A., Buckley, P., Friend, M.A. & McGreevy, P.D. (2007) The ethological and physiological characteristics of cribbing and weaving horses. *Applied Animal Behaviour Science* 109, 68-76.
- Cooper, J.J., McDonald, L. & Mills, D.S. (2000) The effect of increasing visual horizons on stereotypic weaving: implications for the social housing of stabled horses. *Applied Animal Behaviour Science* 69, 67-83.
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:6) om hästhållning, saknr L 101.
- Hall, C.A. & Cassaday, H.J. (2006) An investigation into the effect of floor colour on the behaviour of the horse. *Applied Animal Behaviour Science* 99, 301-314.
- Henderson, A.J.Z. (2007) Don't fence me in: Managing psychological well being for elite performance horses. *Journal of Applied Animal Welfare Science* 10, 309-329.
- Hoffman, R.M., Kronfeld, D.S., Cooper, W.L. & Harris, P.A. (2003) Glucose clearance in grazing mares is affected by diet, pregnancy, and lactation. *Journal of Animal Science* 81, 1764-1771.
- Ingólfssdóttir, H.B. & Sigurjónsdóttir, H. (2008) The benefits of high rank in the wintertime – A study of the Icelandic horse. *Applied Animal Behaviour Science* 114, 485-491.
- Kay, R. & Hall, C. (2008) The use of a mirror reduces isolation stress in horses being transported by trailer. *Applied Animal Behaviour Science* 116, 237-243.
- Knubben, J.M., Fürst, A., Gyax, L. & Stauffacher, M. (2008) Bite and kick injuries in horses: Prevalence, risk factors and prevention. *Equine Veterinary Journal* 40, 219-223.
- Krüger, K. & Flauger, B. (2008) Social feeding decisions in horses (*Equus caballus*). *Behavioural Processes* 78, 76-83.
- Krueger, K. & Heinze, J. (2008) Horse sense: social status of horses (*Equus caballus*) affects their likelihood of cooping other horse's behavior. *Animal Cognition* 11, 431-439.
- Lansade, L., Bouissou, M-F. & Erhard, H.W. (2007) Reactivity to isolation and association with conspecifics: A temperament trait stable across time and situations. *Applied Animal Behaviour Science* 109, 355-373.
- McAfee, L.M., Mills, D.S. & Cooper, J.J. (2002) The use of mirrors for the control of stereotypic weaving behaviour in the stabled horse. *Applied Animal Behaviour Science* 78, 159-173.

- Meisfjord Jørgensen, G.H. & Bøe, K.E. (2006) A note on the effect of daily exercise and paddock size on the behaviour of domestic horses (*Equus caballus*). *Applied Animal Behaviour Science* 107, 166-173.
- Mills, D.S. & Davenport, K. (2002) The effect of a neighbouring conspecific versus the use of a mirror for the control of stereotypic weaving behaviour in the stabled horse. *Animal Science* 74, 95-101.
- Nagy, K., Schrott, A. & Kabai, P. (2007) Possible influence of neighbours on stereotypic behaviour in horses. *Applied Animal Behaviour Science* 111, 321-328.
- Nicol, C.J., Badnell-Waters, A.J., Bice, R., Kelland, A., Wilson, A.D. & Harris, P.A. (2005) The effect of diet and weaning method on the behaviour of young horses. *Applied Animal Behaviour Science* 95, 205-221.
- Ninomiya, S., Sato, S., Kusunose, R., Mitumasu, T. & Obara, Y. (2006a) A note on a behavioural indicator of satisfaction in stabled horses. *Applied Animal Behaviour Science* 106, 184-189.
- Ninomiya, S., Sato, S. & Sugawara, K. (2006b) Weaving in stabled horses and its relationship to other behavioural traits. *Applied Animal Behaviour Science* 106, 134-143.
- Parker, M., Goodwin, D. & Redhead, E.S. (2008) Survey of breeders' management of horses in Europe, North America and Australia: Comparison of factors associated with the development of abnormal behaviour. *Applied Animal Behaviour Science* 114, 206-215.
- Ventorp, M. & Michanek, P. (2001). *Att bygga häststall – en idéhandbok*. 2. omarbetade uppl. (2003) Alnarp : SLU Förvaltningsavdelningen, Reproenheten
- Visser, E.K., Ellis, A.D. & Van Reenen, C.G. (2008) The effect of two different housing conditions on the welfare of young horses stabled for the first time. *Applied Animal Behaviour Science* 114, 521-533.
- Waters, A.J., Nicol, C.J. & French, N.P. (2002) Factors influencing the development of stereotypic and redirected behaviours in young horses: findings of a four year prospective epidemiological study. *Equine Veterinary Journal* 34, 572-579.

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- * **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- * **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- * **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.hmh.slu.se

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67000
E-post: hmh@slu.se
Hemsida: www.hmh.slu.se

*Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511 67000
E-mail: hmh@slu.se
Homepage: www.hmh.slu.se*
